

Postawy Polaków i mieszkańców Europy względem emerytur

Wyniki Finansowego Barometru ING

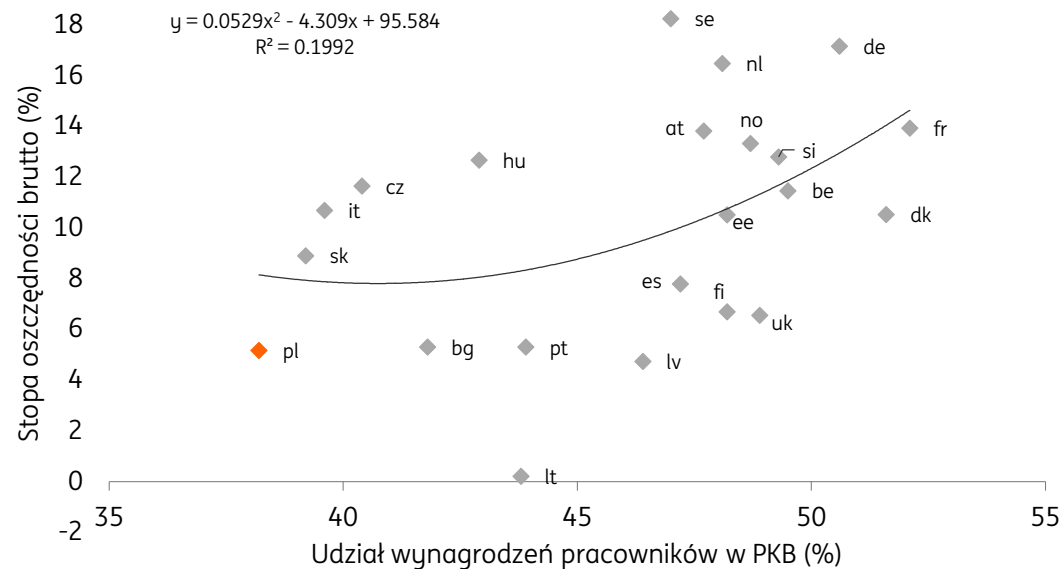
Rafał Benecki, Karol Pogorzelski

Kwiecień 2019

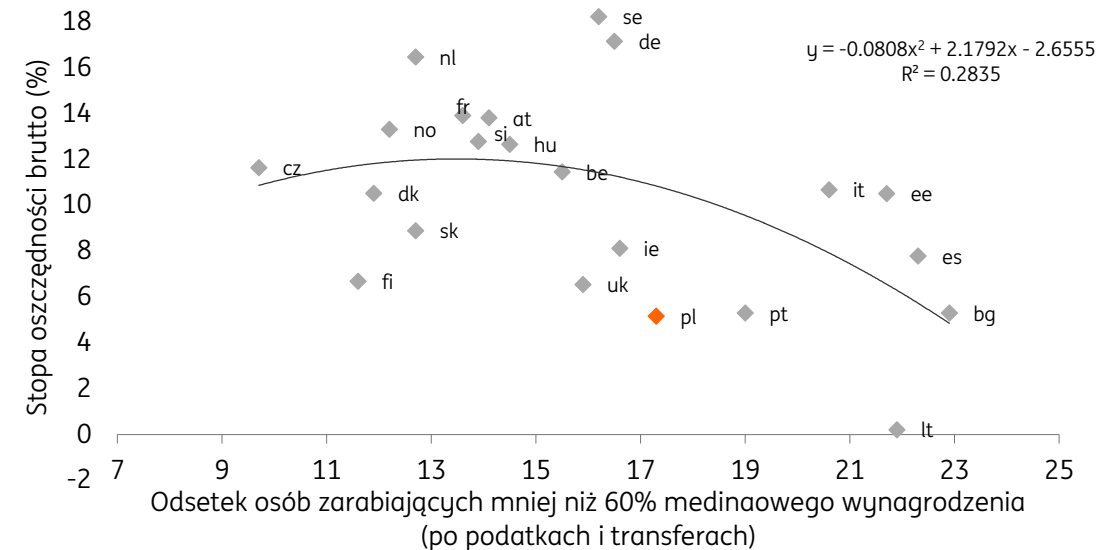
Makroekonomiczne powody niskiej skłonności do oszczędzania

- Polska w grupie krajów o niskim udziale płac w PKB i niskiej stopie oszczędzania. Wydzielenie w budżecie gospodarstw domowych części na oszczędzanie jest trudniejsze w krajach o niskich dochodach. Z kolei skłonność do oszczędzania nieliniowo rośnie w przypadku krajów o wyższych dochodach.
- Większe nierówności dochodowe także nie sprzyjają oszczędzaniu.
- Nawet biorąc pod uwagę te dwa czynniki stopa oszczędzania w Polsce jest niska.

Udział płac w PKB a stopa oszczędności

Większe nierówności to niższe oszczędności

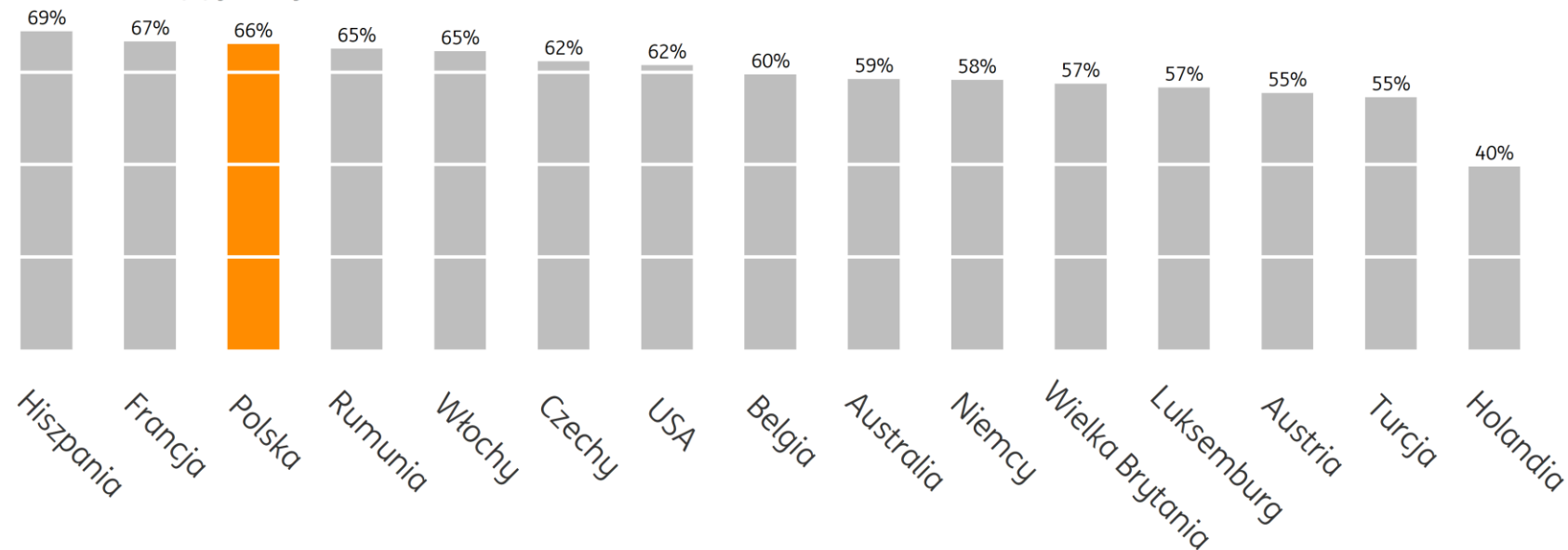
Emerytura jako źródło zmartwień

Emerytura to powszechny powód do zmartwienia

- 61% mieszkańców 13 krajów Europy objętych badaniami Finansowego Barometru ING deklaruje, że martwi się, czy będzie mieć wystarczającą ilość pieniędzy na emeryturze.
- W Polsce odsetek takich osób jest ponadprzeciętnie duży i sięga 66%. Są to częściej kobiety (71%) niż mężczyźni (60%), zwłaszcza osoby w wieku 35-44 lat (71%)

Martwię się o to, czy będę mieć wystarczająco dużo pieniędzy na emeryturze

Próba: 11 948 osób niebędących emerytami

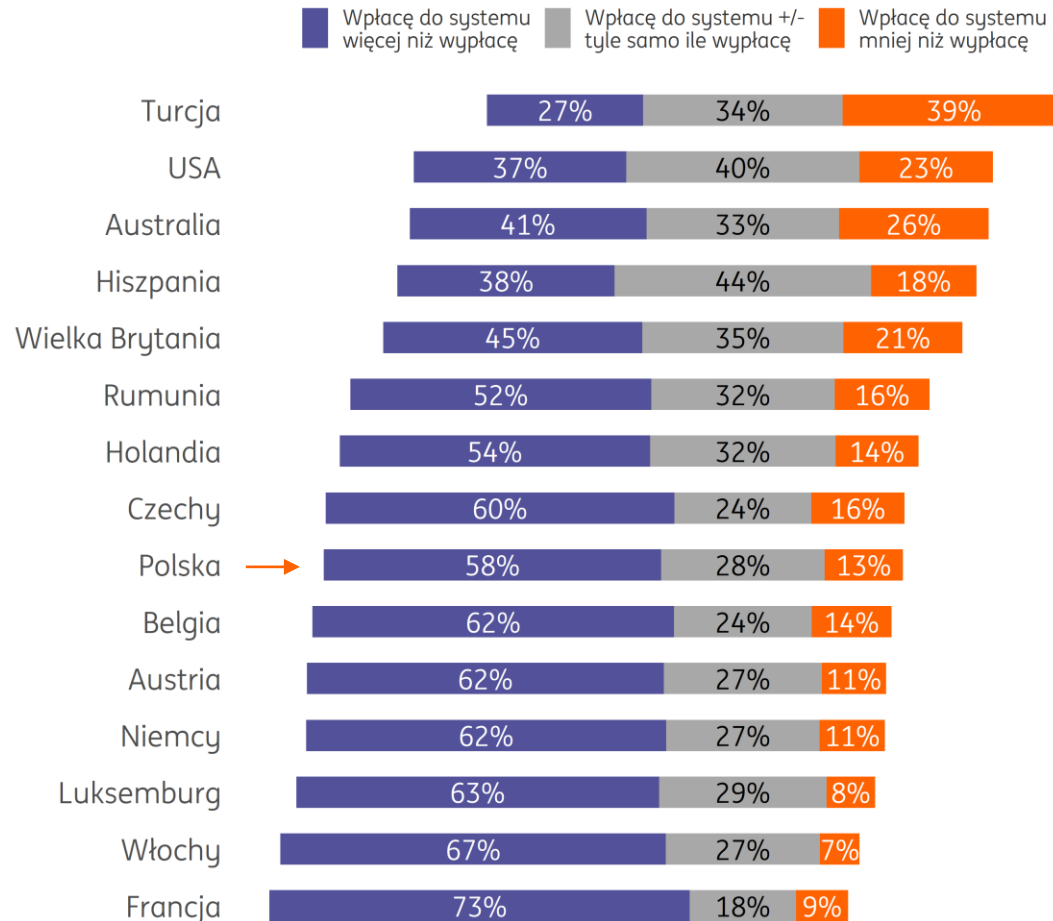

Finansowy Barometr ING

Postrzegamy system emerytalny jako niesprawiedliwy

Czy suma składek, jakie wpłacisz do systemu emerytalnego będzie mniejsza, większa, czy taka sama, jak suma emerytur, które otrzymasz

Próba: 6595 osób niebędących emerytami

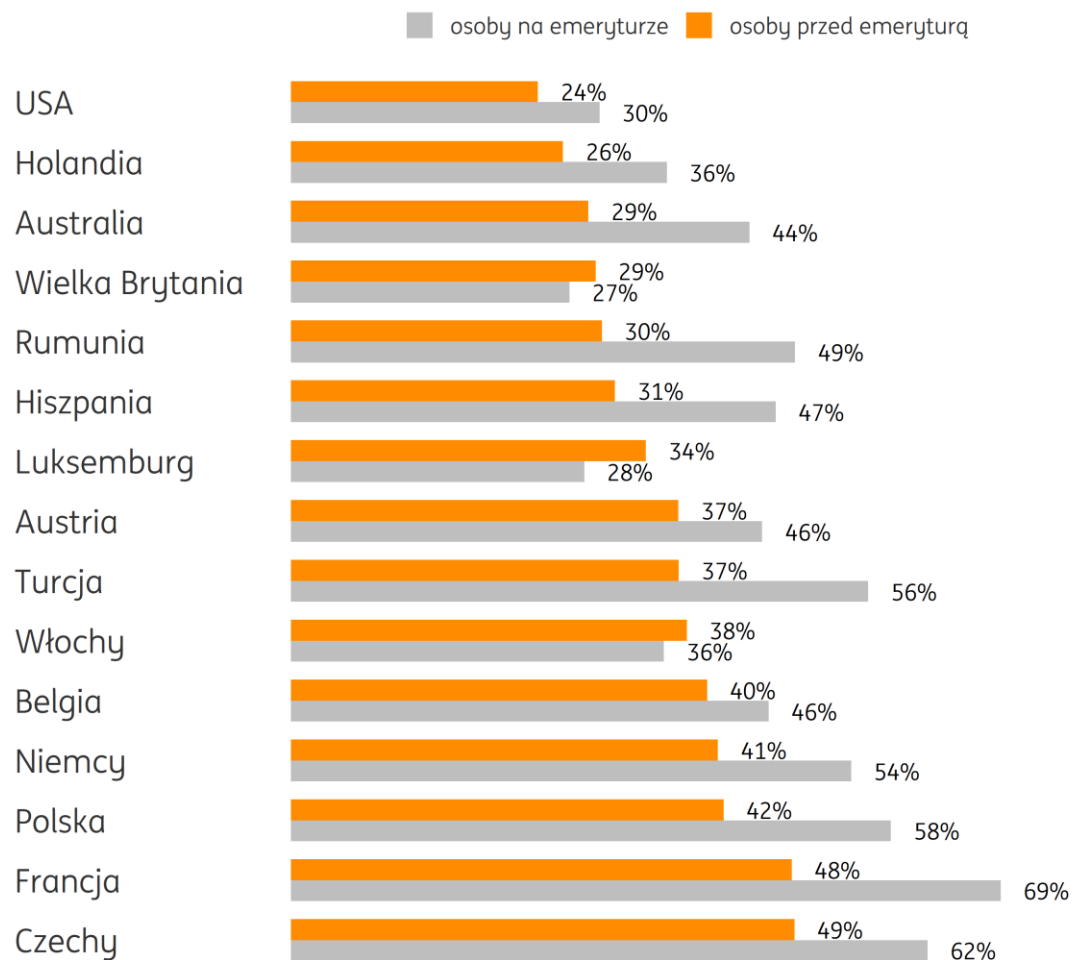

- 58% Polaków uważa, że więcej wpłaci do „ZUS” przez okres pracy zawodowej niż wypłaci w postaci emerytur.
- Tylko 13% jest przeciwnego zdania.
- Krytyczna opinia Polaków na temat rentowności systemu emerytalnego jest bliska przeciętnej opinii mieszkańców Europy.
- Polacy wydają się nadmiernie pesymistyczni.
- Postrzegamy system emerytalny jako niesprawiedliwy

Dla 42% Polaków emerytura to obniżenie standardu życia

Moja emerytura nie pozwoli(ła) mi utrzymać takiego samego standardu życia, jak w okresie aktywności zawodowej

Próba: 11 948 osób niebędących emerytami i 2 747 osób na emeryturze

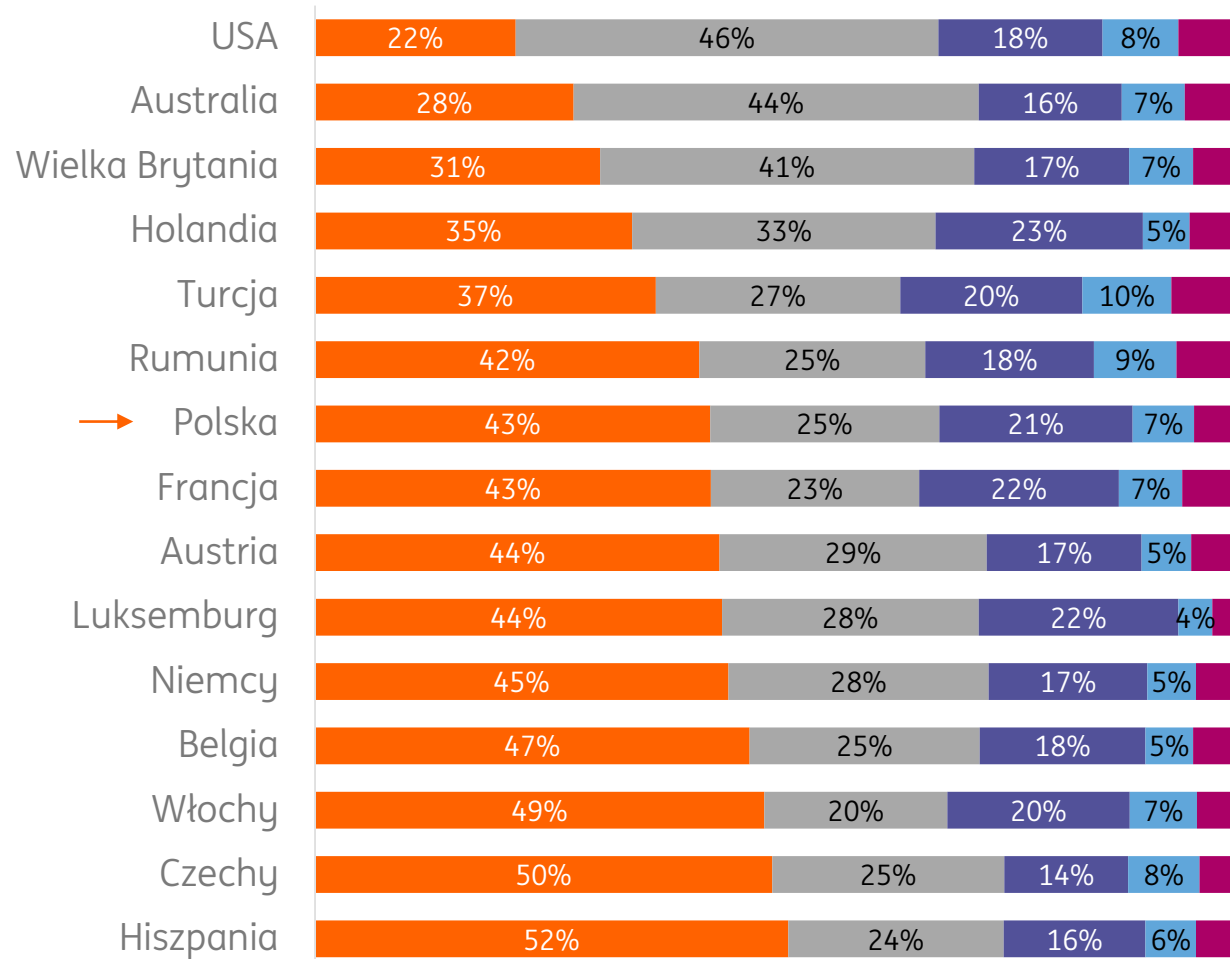

- 42% Polaków przed emeryturą deklaruje, że zakończenie aktywności zawodowej będzie oznaczać obniżenie standardu życia.
- Tylko Czesi i Francuzi są bardziej pesymistyczni wśród 15 badanych krajów
- Pesymizm Polaków jest uzasadniony. Już obecnie 58% Polaków, którzy przeszli na emeryturę deklaruje, że standard ich życia się obniżył. A stopy zastąpienia będą raczej maleć.

Polacy oczekują, że część (21%) odpowiedzialności za emerytury wezmą na siebie pracodawcy

Jaką część odpowiedzialności za finanse emerytów powinno mieć:

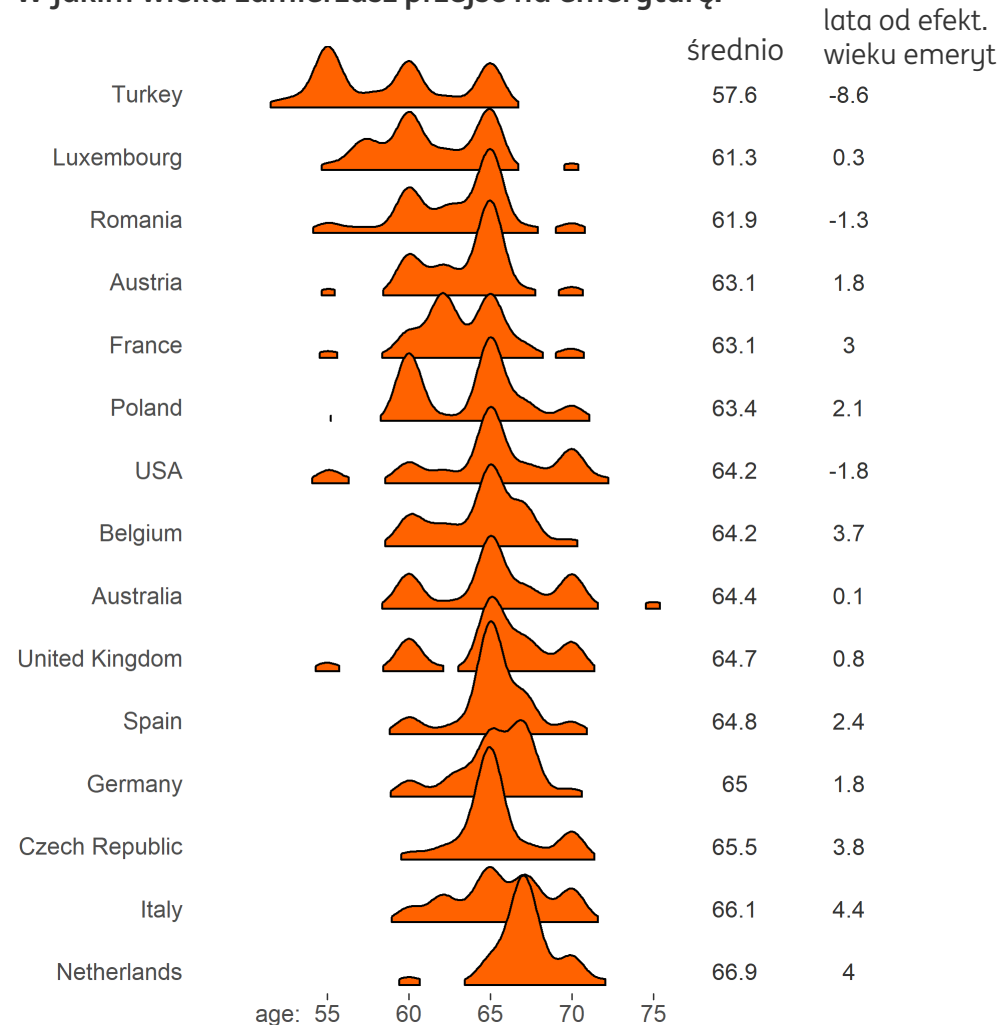
■ Państwo ■ Sami emeryci ■ Pracodawcy ■ Rodziny emerytów ■ Inna odpowiedź

- Respondentów Finansowego Barometru ING poprosiliśmy o zaznaczenie za pomocą suwaków, jaką część odpowiedzialności za sytuację finansową emerytów powinien mieć określony podmiot.
- Przeciętne odpowiedzi Polaków nie odbiegały istotnie do przeciętnych odpowiedzi w całej Europie.
- Najwięcej odpowiedzialności (43%) co nie jest zaskakujące przypisują państwu. 25% samym emerytom, 21% pracodawcom i 7% rodzinom emerytów.
- Innymi słowy, istnieje społeczne oczekiwanie, żeby pracodawcy zajęli się tematem oszczędzania na emeryturę.

Ludzie planują przejść na emeryturę wtedy, gdy im system pozwoli

W jakim wieku zamierzasz przejść na emeryturę:

- Wykres po lewej obrazuje rozkład odpowiedzi na pytanie, w jakim wieku sądzisz, że przejdziesz na emeryturę.
- Rozkłady te potwierdzają, że w decyzjach emerytalnych ludzie podążają za parametrami systemu emerytalnego.
- Tam gdzie istnieje różny wiek emerytalny dla kobiet i mężczyzn (Turcja, Francja, Polska), tam rozkład odpowiedzi jest dwumodalny (ma dwa wierzchołki)
- W Polsce ludzie przeciętnie oczekują, że przejdą na emeryturę w wieku 63.4 lat. To o dwa lata później niż wynosi obecnie efektywny wiek emerytalny

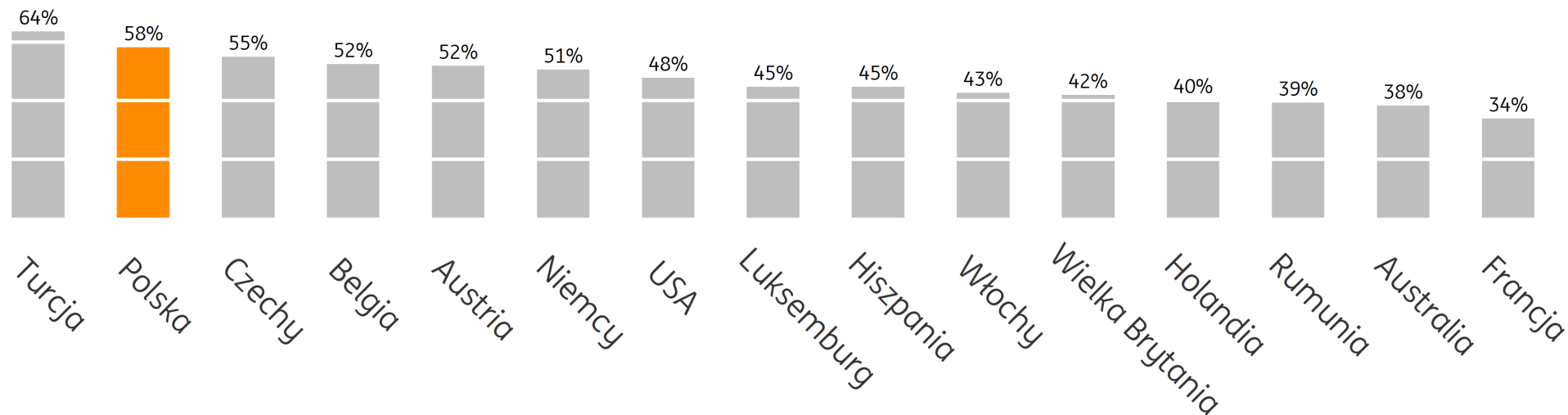
Strategie obronne

Chcielibyśmy odkładać na emeryturę we własnym zakresie

- Aż 58% Polaków przed emeryturą deklaruje, że chciałoby oszczędzać na emeryturę we własnym zakresie. To wyraźnie więcej, niż mieszkańcy innych państw objętych naszym badaniem.
- Zamierzenia Polaków w tym zakresie rzadko są realizowane, m.in. z powodu ograniczeń behawioralnych.

Planuję gromadzić dodatkowe środki na emeryturę w uzupełnieniu do składek odprowadzanych przez pracodawcę, lub inny podmiot

Próba: 11 948 osób niebędących emerytami

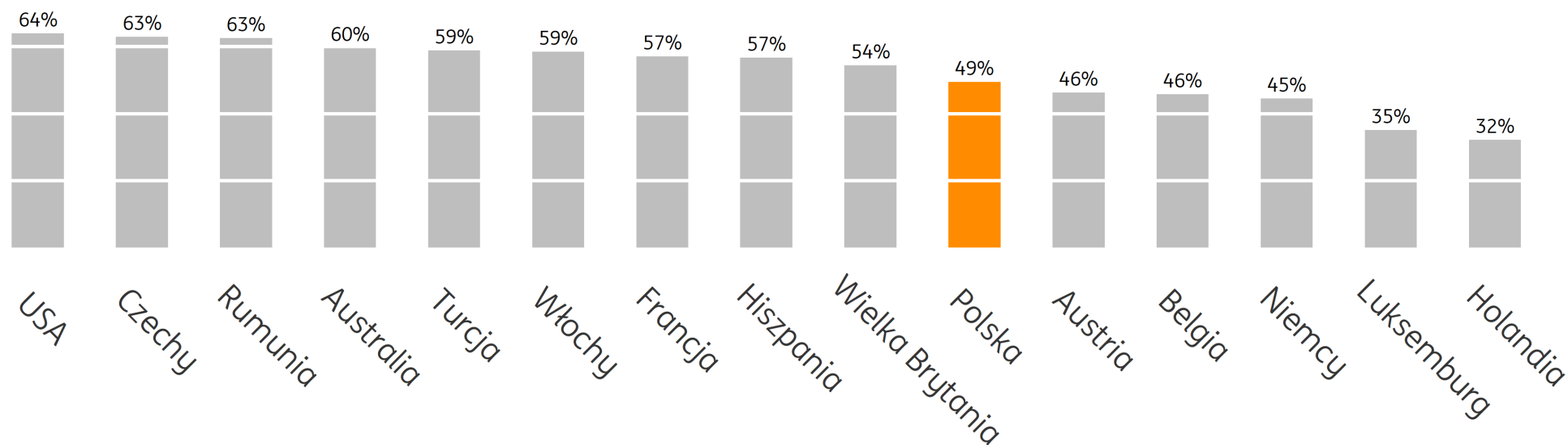
Finansowy Barometr ING

49% z nas spodziewa się konieczności dorabiania na emeryturze

- Mieszkańcy większości krajów, w których przeprowadziliśmy badanie, spodziewają się konieczności zarabiania pieniędzy na emeryturze. Opinię tę podziela 49% Polaków przed emeryturą.
- 43% z nich wyobraża to sobie jako przyjmowanie zleceń w zawodzie, w którym dotąd pracowali. 23% - rynek pracy na żądanie (np. Uber)

Będę musiał(a) nadal zarabiać pieniądze na emeryturze

Próba: 11 948 osób niebędących emerytami

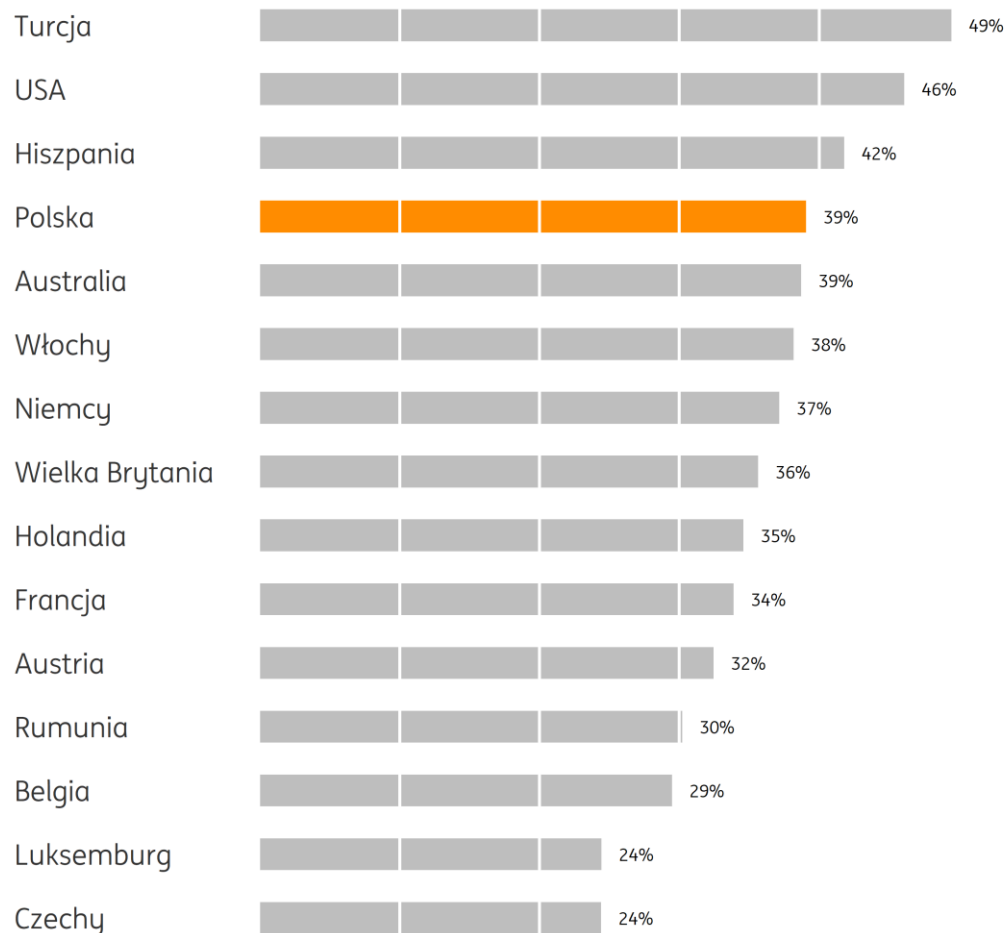

Finansowy Barometr ING

39% Polaków posiada majątek, który traktuje jako oszczędności emerytalne...

Mój majątek traktuję jako część moich funduszy emerytalnych

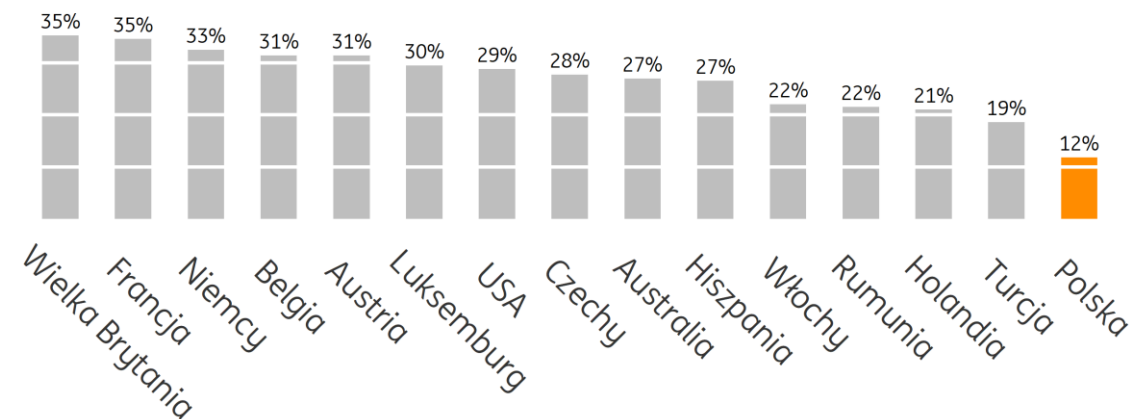
Próba: 11 948 osób niebędących emerytami

„Niektórzy ludzie planują wykorzystać majątek lub przedmioty wartościowe gromadzone w długim okresie czasu, takie jak **dom**, **akcje** lub **obligacje**, aby pokryć wydatki na życie w okresie emerytalnym. Na przykład poprzez sprzedaż starego domu i zakup nowego, ale mniejszego mieszkania”

Nie posiadam majątku, który mógłbym traktować, jako część moich funduszy emerytalnych

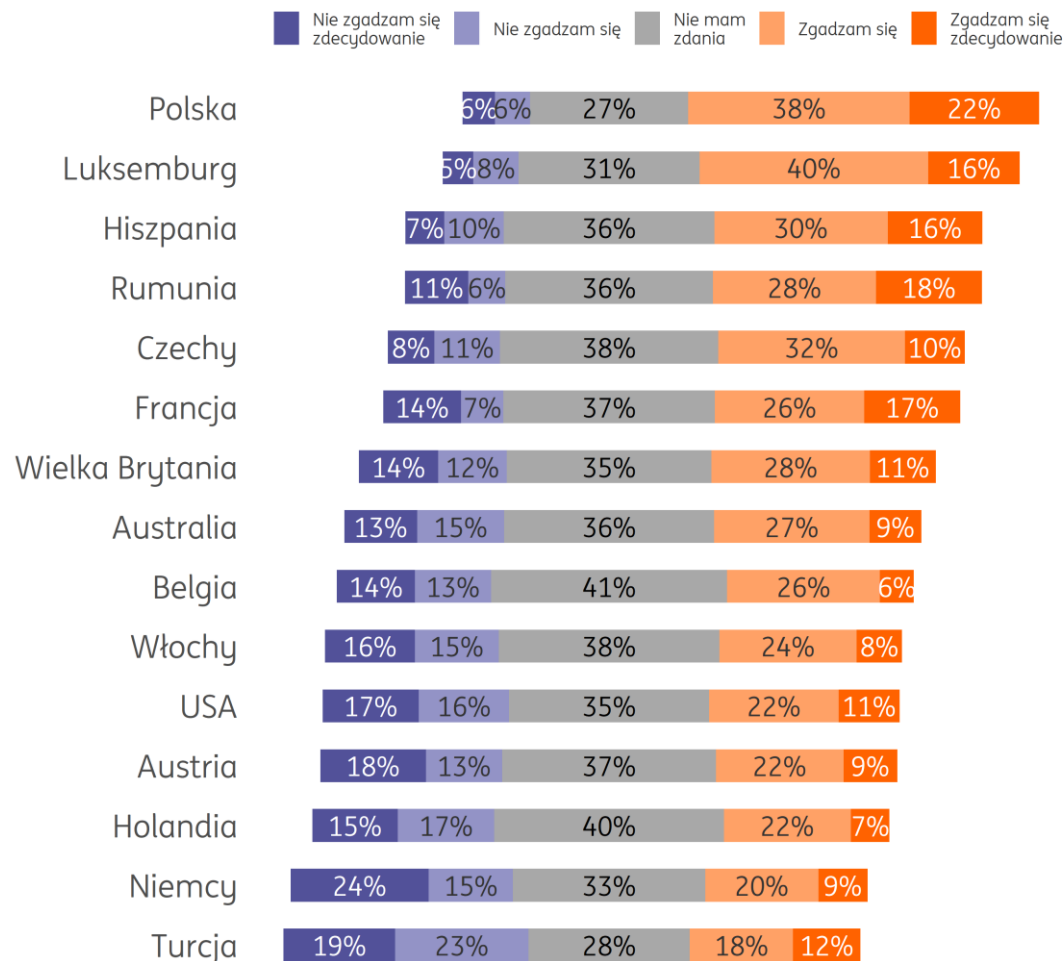
Próba: 11 948 osób niebędących emerytami i 2 747 osób na emeryturze

... ale raczej niechętnie będą je spieniężać, bo chcą zostawić spadek

Mam nadzieję, że będę mógł przekazać bliskim spadek

Próba: 11 948 osób niebędących emerytami

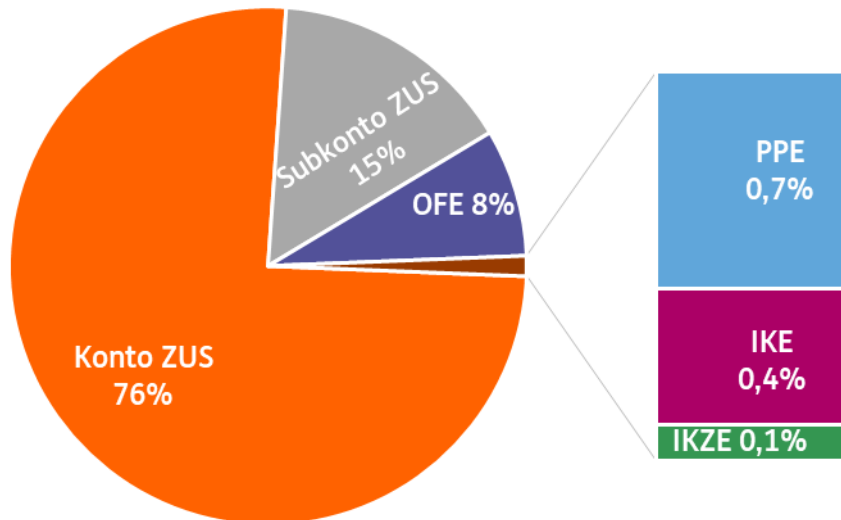
- Polacy są jednym z najbardziej rodzinnych narodów Europy.
- Osoby starsze oczekują wsparcia ze strony swoich dzieci i zarazem chcą pozostawić im spadek. Najczęściej głównym elementem ich majątku są mieszkania i domy.
- 60% Polaków żywi nadzieję, że pozostawi spadek swoim bliskim. To najwyższy odsetek z 15 państw objętych badaniem.
- Chęć pozostawienia spadku będzie ograniczać skłonność osób starszych do sprzedaży majątku w celu zabezpieczenia swoich potrzeb na emeryturze.

Gorzka rzeczywistość oszczędności emerytalnych

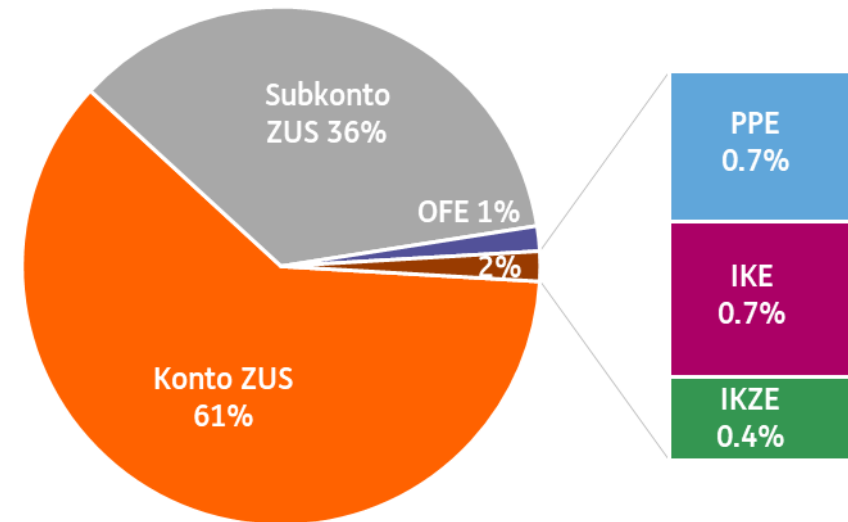
98% oszczędności emerytalnych Polaków to ZUS

- Dobrowolne oszczędności emerytalne Polaków są znikome. Na IKE, IKZE i PPE zgromadzono 25 mld zł, z których 4 mld zł wpłynęły w 2018.
- Dla porównania w publicznym systemie emerytalnym (konto i subkonto ZUS oraz OFE) zewidencjonowano łącznie 2000 mld zł, równowartość rocznego PKB Polski. Tylko w ubiegłym roku wpłynęło do niego 185 mld zł.

Środki zaksięgowane w różnych filarach systemu emerytalnego (łącznie ok. 2 bn zł)

Składki na różne filary systemu emerytalnego w 2018 r. (łącznie 189 mld zł)

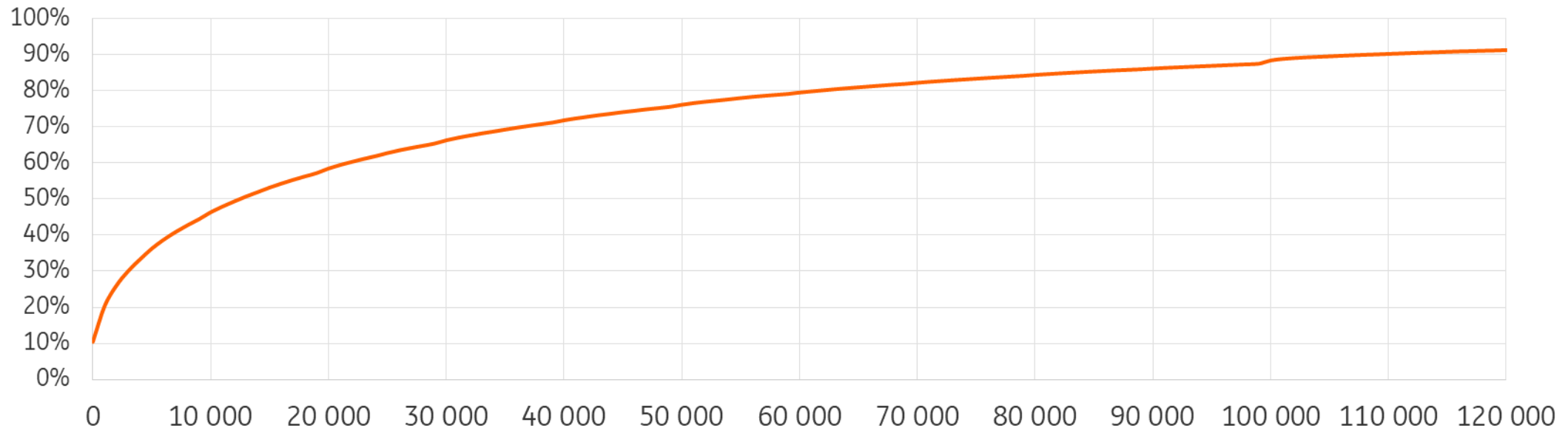

Źródło: ZUS oraz KNF (raporty o IKE, IKZE, PPE i OFE)

Polacy przechodzą na emeryturę mając niewielkie oszczędności

- Oszczędności aktywnych klientów ING (123 tys.) blisko wieku emerytalnego są stosunkowo niewielkie. Mediana: 13 tys. zł. Średnia: 51 tys. zł. 90% klientów ma mniej niż 108 tys. zł.
- 83% z tych klientów posiada konto oszczędnościowe, 18% fundusze inwestycyjne.
- Sugeruje to, że chociaż Polacy chcą oszczędzać dobrowolnie na emeryturę, to w praktyce odkładane w ten sposób środki są bardzo niewielkie.

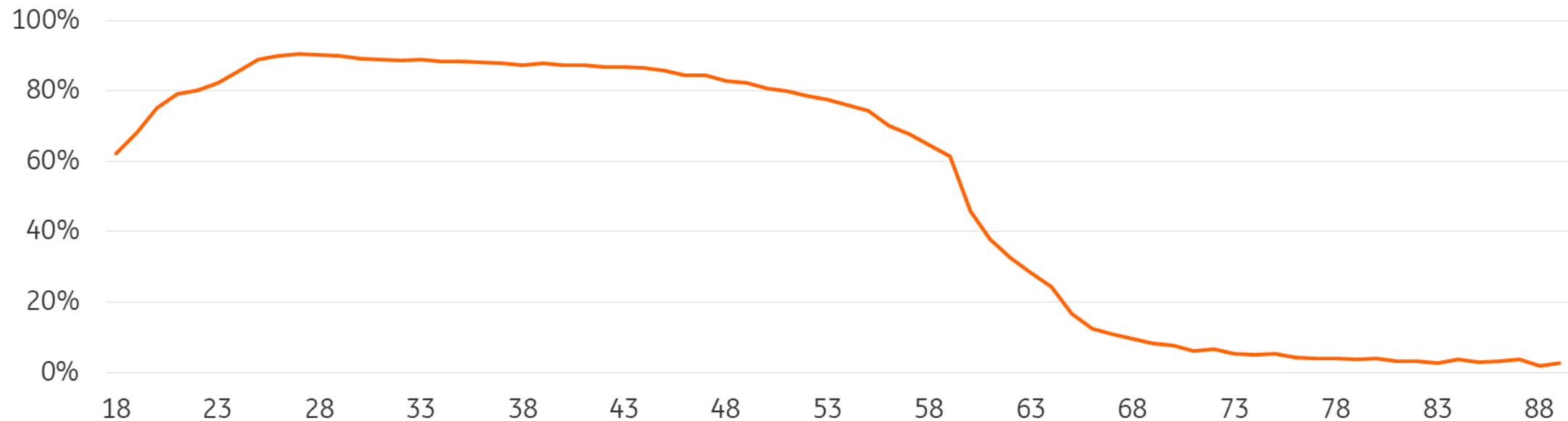
Odsetek osób w wieku emerytalnym, posiadających oszczędności (ROR, konto oszczędnościowe, fundusze), co najwyżej w danej wysokości (zł)

Przechodząc na emeryturę, kończymy z pracą zawodową

- Po przejściu na emeryturę, Polacy – wbrew swoim obawom – rzadko pozostają aktywni zawodowo.
- Wynika to nie tylko z badań ankietowych (np. BAEL), lecz także z danych o klientach ING. Tylko 10% klientów po 67 roku życia otrzymuje wciąż dochody z wynagrodzenia.

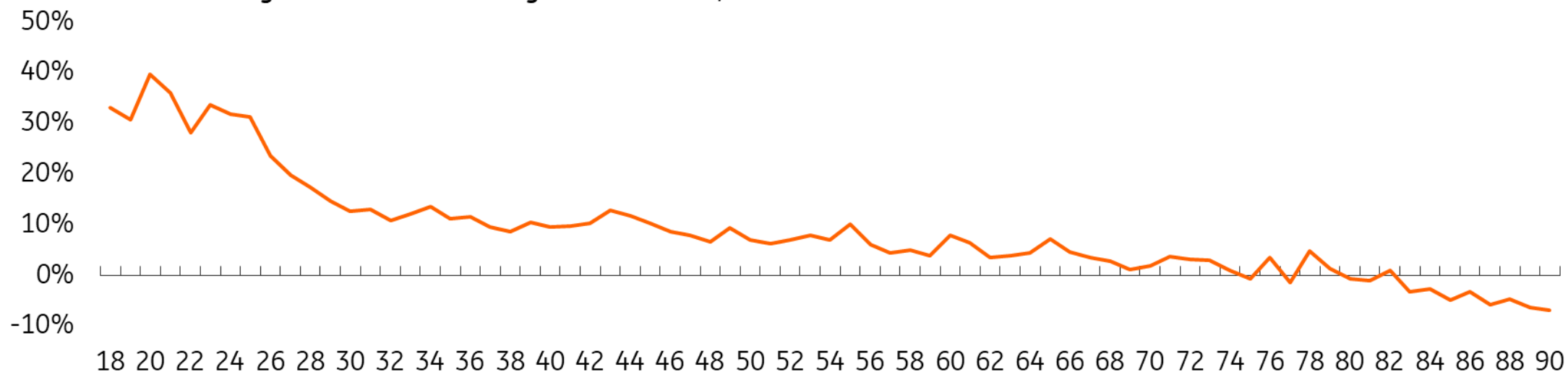
Odsetek klientów ING w danym wieku uzyskujący dochody z wynagrodzenia

Klienci ING powiększają oszczędności do 70 roku życia.

- Dopiero w wieku 70-75 lat klienci ING zaczynają konsumować swoje oszczędności. We wcześniejszych latach życia ich oszczędności przeciętnie wciąż się powiększają.
- Sugeruje to, że wypłata środków z PPK (60-70 rok życia) będzie następować wcześniej, niż realnie środki te zaczną być potrzebne.
- Po przejściu na emeryturę Polacy raczej ograniczają wydatki, niż konsumują oszczędności lub zaciągają dług

Zmiana wartości aktywów klientów ING wg wieku w 2018, %r/r

Główne myśli

1. Polacy nie łudzą się, że emerytura zapewni im satysfakcjonujący standard życia. Dla większości z nas perspektywa zakończenia aktywności zawodowej jest źródłem zmartwień. Nie wierzymy w system emerytalny. 58% z nas uważa, że więcej do niego wpłaci niż wypłaci.
2. Polacy mają trzy strategie, za pomocą których chcemy poprawić standard życia na emeryturze. 58% Polaków planuje dodatkowo oszczędzać na ten cel. 49% spodziewa się, że będzie musiało pracować na emeryturze a 39% posiada majątek, który traktuje jak oszczędności emerytalne.
3. Strategie te nie sprawdzają się przez wzgląd na ograniczenia behawioralne człowieka. Oszczędności dobrowolne Polaków są bardzo niskie. Łączenie emerytury z pracą jest bardzo rzadkie. Majątku nie będziemy spieniężać, gdyż chcemy zostawić spadek naszym dzieciom.
4. PPK stanowi trafną ale niewystarczającą odpowiedź na ten problem. Większą odpowiedzialność za oszczędności emerytalne powinni wziąć pracodawcy, np. oferując dodatkową składkę na PPK lub PPE. Wyniki finansowego Barometru ING sugerują, że Polacy oczekują takiego benefitu i docenią go.

O badaniu

Finansowy Barometr ING

- Międzynarodowe badanie Grupy ING prowadzone w od 2011 roku, 3 razy do roku.
- Bada zachowania i postawy konsumentów wobec zagadnień finansowych w Polsce i na świecie
- Każda edycja koncentruje się na innym temacie

Obecna edycja badania

- Przeprowadzona w 15 krajach: Polska, Austria, Belgia, Czechy, Francja, Hiszpania, Holandia, Luksemburg, Niemcy, Rumunia, Turcja, Wielka Brytania, Włochy
- Próba badawcza: 14695 respondentów, 1007 z Polski. Próba reprezentatywna ze względu na wiek, płeć oraz region zamieszkania.
- Wykonawca badania: IPSOS
- Czas realizacji: listopad 2018
- Metoda badawcza: wywiady kwestionariuszowe wspomagane komputerowo (CAWI)

Dziękujemy za uwagę

Rafał Benecki

rafal.benecki@ingbank.pl

Karol Pogorzelski

karol.pogorzelski@ingbank.pl